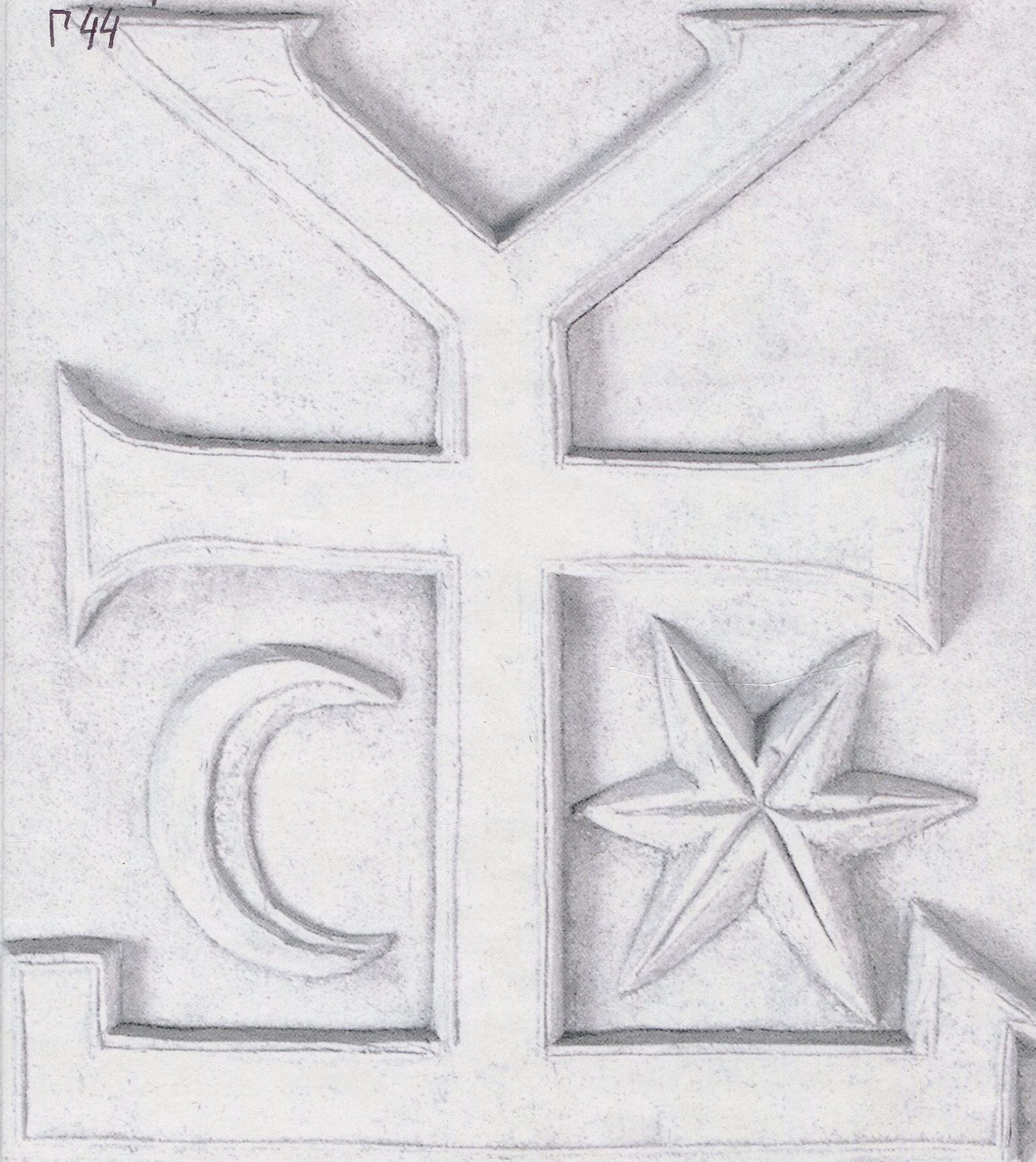

ТЗ(4Укр)0-8

П44

ГЕТЬМАН

ГЕТЬМАН

Київ "Темпора" 2009

УДК 93 (477) “1639/1709” Мазепа (082)
ББК 63.3 (4 Укр) 511-8я43
Г 44

Редактори: Юлія Олійник, Ірина Давидко
Коректор: Ірина Давидко
Дизайн та верстка: Микола Койдан
Фотозйомка: Анатолій Гаврилов

Авторський колектив:

Ольга Ковалевська, кандидат історичних наук,
Олексій Кресін, кандидат історичних наук,
Сергій Павленко, заслужений журналіст України
Олексій Сокирко, кандидат історичних наук,
В'ячеслав Станіславський, кандидат історичних наук

Упорядник:

Ольга Ковалевська, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу української історіографії Інституту історії України НАН України

Видавництво висловлює подяку директорові Інституту історії України НАН України, академікові НАН України В. А. Смолю за сприяння у підготовці книги.

Г 44 Гетьман. Шляхи: Науково-популярне видання. — Київ: Темпора, 2009. — 272 с.; іл.
ISBN 978-966-8201-72-1
ISBN 978-966-8201-73-8

Видавничий проект “Гетьман” пропонує читачеві неупереджений та всебічний погляд на одну з видатних постатей української історії — гетьмана Івана Мазепу. Нариси до біографії гетьмана та до української і зарубіжної мазепіани, вміщені у двох томах книги, подають цілісний портрет видатної особистості в контексті своєї епохи, дозволяють скласти уявлення про суспільні обставини, у яких І. Мазепа сформувався і виявив себе як державний діяч, а відтак глибше зрозуміти мотиви і чинники його діяльності та, можливо, відкрити для себе незнану досі грань історії українського державотворення. Ви дізнаєтеся про інтерпретацію постаті гетьмана в українській і зарубіжній історіографії, у творах мистецтва та художній літературі, про вшанування його пам'яті.

Книга розрахована на широке коло читачів.

УДК 93 (477) “1639/1709” Мазепа (082)
ББК 63.3 (4 Укр) 511-8я43

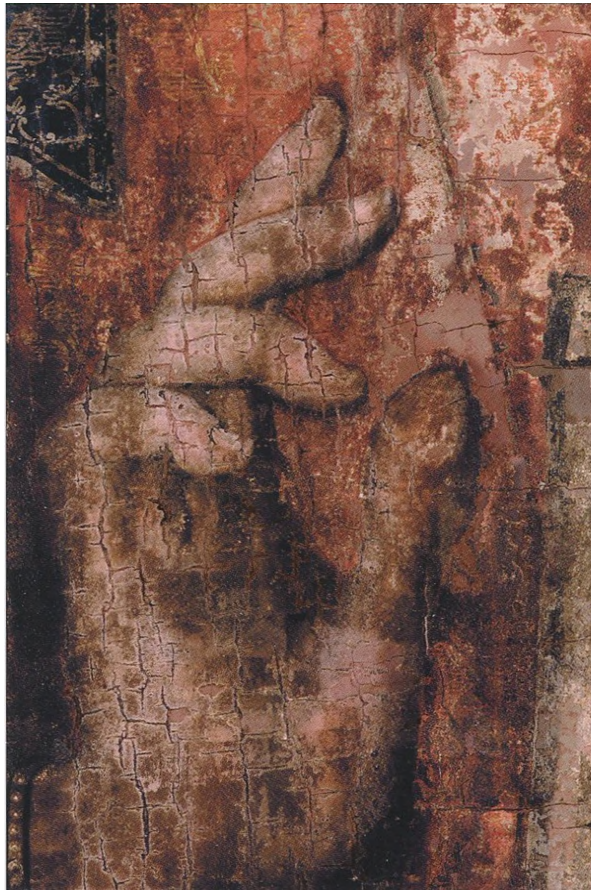
ISBN 978-966-8201-72-1
ISBN 978-966-8201-73-8

© Темпора, 2009

ТОМ I

ШЛЯХИ

Нариси до біографи гетьмана Івана Мазепи

ЄВРОПЕЄЦЬ ЗА ПОХОДЖЕННЯМ І ПЕРЕКОНАННЯМ

КОРІННЯ

[17] Рід. Мала Батьківщина

[19] Герб

[25] "Опис Білоцерківських укріплень..."

[28] Мазепинці – родовий масток Мазеп

ПІЗНАЮЧИ СВІТ

[33] Юнацькі роки й освіта

[34] Києво-Могилянська Академія

[40] Іван Виговський

[41] Ян II Казимир

[41] Карл X Густав

[42] Юрій Немирич

[42] Гадяцький договір

[43] Павло Тетеря

НА СЛУЖБИ ДЕРЖАВИ

[55] Щаблями службової кар'єри

[57] Петро Дорошенко

[58] Іван Сірко

[62] Чигиринські походи

[66] Українська державність другої половини XVII ст.: моделі й перспективи

– ЧАСТИНА II –

ПРОТИ РУЇНИ

ВОЛОДАР БУЛАВИ

[73] КОЛОМАК

- [76] Українська козацька держава (кінець XVII – поч. XVIII ст.)
- [80] Уривок зі щоденників П. Гордона
- [82] Кримські походи
- [85] "Об'їзданіє, каково учинил..."
- [86] Вічний мир
- [89] Гедеон Четвертинський
- [90] Політичний вимір Коломацьких статей 1687 р.

ДЕРЖАВНИК

[97] КЕРМАНИЧ

- [105] Козацька артилерія. Гармата "Лев"
- [106] Козацьке військо Гетьманщини в кінці XVII ст.
- [112] Карловицький конгрес
- [116] Азовські походи
- [119] Козацьке військо у Дніпровських походах
- [120] Орден Святого Апостола Андрія Первозванного
- [122] Діонісій Жабокрицький
- [124] Василь Кочубей
- [128] Леонтій Полуботок
- [132] Забіли
- [134] Генеральна військова канцелярія
- [135] Батурин
- [136] Вірші Івана Мазепи

МИСТЕЦТВО І ВОЛОДАР

[139] ПОКРОВИТЕЛЬ МИСТЕЦТВ

- [142] Пересопницьке Євангеліє
- [146] Оклад Євангелія (1707 р.)
- [148] Оклад Євангелія (1701 р.)
- [150] Шата до ікони Дігтярівської Божої Матері
- [152] Шата кіота Чернігівської ікони Іллінської Богоматері
- [154] Царські ворота (брама) іконостасу Борисоглібського собору
- [156] Потир (XVII ст.)
- [157] Звіздця (1701 р.)
- [158] Воздух "Покрова Богородиці" (1692 р.)
- [159] Воздух "Не ридай мене мати" (1689 р.)
- [160] Антимінс Захарії та Варлаама (1700 р.)
- [161] Антимінс

“ДЛЯ ДОБРА
МАТЕРІ МОЄЇ
ВІТЧИЗНИ...”

НОВІ ВИКЛИКИ
ДОЛІ

[165] Зміни у відносинах між Військом Запорозьким та царським урядом

[166] Російська держава: від великого князівства до імперії
[170] Сподвижники Петра I
[175] Велика Північна війна
[176] Козацьке військо в часи Північної війни

НА ПЕРЕХРЕСТІ
ВИБОРУ

[179] Пошук альтернативи

[180] Специфіка державного устрою Речі Посполитої у XV–XVIII ст.
[186] Політика Франції щодо Центральної та Східної Європи в другій половині XVII – на поч. XVIII ст.
[189] Орден та зірка Білого Орла

НА ГЕРЦЬ...

[193] Українсько-шведський союз

[196] Карл XII Густав
[199] Шведське королівство у XVI–XVII ст.
[200] Гірки-Дегтярівка
[201] Справа надання гетьману І. Мазепі титулу князя Священної Римської імперії

РУБІКОН

[203] 1708 р.: шлях до Полтави

[206] Лист Гетьмана Мазепи до сотника

[210] Іван Скоропадський

[214] Полтава. Літо 1709 року

[216] План Полтавської битви з книги Г. Адлерфельда

[221] Після битви під Полтавою

[222] Останні дні на чужині

ПІСЛЯ ПОЛТАВИ

[229] МАЗЕПИНЦІ: ДЕРЖАВНІСТЬ І СУВЕРЕННІСТЬ

[232] Пилип Орлик

[236] Прутський похід

[246] Мазепинці

ПЕРЕМОГА НАД ПОРАЗКОЮ

[249]

*Іменний покажчик [254]
Перелік ілюстрацій [258]
Список використаної літератури [265]
Подяки [269]*